

MASOFAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA INGLIZ TILI O'QITISHNING O'ZIGA XOS USULLARI

<https://doi.org/10.70728/phil.v05.i01.021>

Yuldasheva Gulchexra Tolibjonovna
Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Annotatsiya: Mazkur maqolada masofaviy ta'lim texnologiyalari asosida ingliz tilini o'qitish jarayonining o'ziga xos metodik xususiyatlari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim tizimiga jadal joriy etilishi natijasida ingliz tilini o'qitishda yuzaga kelayotgan yangi yondashuvlar, interaktiv metodlar hamda raqamli platformalarning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Masofaviy ta'lim sharoitida interaktiv onlayn mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, "flipped classroom" (teskari sinf) modeli va avtomatlashtirilgan baholash tizimlarining o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, ingliz tilini o'qitish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, interaktiv metodlar, onlayn ta'lim platformalari, kommunikativ kompetensiya, flipped classroom

INDIVIDUAL METHODS OF TEACHING ENGLISH WITH THE HELP OF DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES

Yuldasheva Gulchekhra Tolibjonovna
Chirchik State Pedagogical University

Abstract: This article analyzes the specific methodological features of the process of teaching English using distance learning technologies from a scientific, theoretical and practical perspective. The study highlights new approaches, interactive methods and didactic capabilities of digital platforms in teaching English as a result of the rapid introduction of information and communication technologies into the education system. The importance of interactive online classes, project-based learning, the "flipped classroom" model and automated assessment systems in developing students' communicative competence in distance learning is substantiated.

Keywords: distance learning, English language teaching, information and communication technologies, interactive methods, online learning platforms, communicative competence, flipped classroom

KIRISH

So'nggi yillarda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim tizimida tub o'zgarishlarni yuzaga keltirdi. Ayniqsa, masofaviy ta'lim texnologiyalarining joriy etilishi o'qitish jarayonini yanada moslashuvchan, ochiq va samarali qilish imkonini bermoqda. Ingliz tilini o'qitish jarayonida masofaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish esa nafaqat zamon talabi, balki ta'lim sifati va samaradorligini oshirishning muhim omiliga aylandi.

Masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitish an'anaviy auditoriya darslaridan metodik jihatdan farq qiladi. Bu jarayonda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki maslahatchi, yo'naltiruvchi va fasilitator vazifasini ham bajaradi. Shu sababli masofaviy ta'limda ingliz tilini o'qitishning o'ziga xos usullarini ilmiy jihatdan tadqiq etish dolzarb masala hisoblanadi.

Masofaviy ta'lim texnologiyalari ingliz tili o'qitishda o'quv jarayonini individuallashtirish va differensiallashtirish imkonini beradi. Zoom, Google Meet, Microsoft Teams kabi videokonferensiya platformalari real vaqt rejimida muloqot qilishga sharoit yaratadi. Moodle, Google Classroom, Edmodo kabi ta'lim platformalari esa topshiriqlarni joylashtirish, nazorat qilish va baholashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Masofaviy ta'limda ingliz tilini o'qitishning o'ziga xos jihatlaridan biri - multimedia vositalaridan keng foydalanishdir. Audio va video materiallar, interaktiv mashqlar, virtual muhitda tashkil etilgan rolli o'yinlar tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali hisoblanadi.

MATERIALLAR VA METODLAR

Masofaviy ta'lim jarayonida qo'llaniladigan metodik vositalar qatoriga an'anaviy va elektron resurslar kiradi. Jumladan, bosma darsliklar, audio va video materiallar, turli veb-platformalar, elektron kutubxonalar, matnli o'quv manbalari hamda elektron darsliklar masofadan o'qitishda muhim didaktik ahamiyat kasb etadi. Masofaviy ta'limdan samarali foydalanish uchun ta'lim oluvchining ixtiyorida multimediyali kompyuter texnikasi, aloqa vositalari, xususan, internet tarmog'iga ulanish imkoniyati mavjud bo'lishi talab etiladi.

XXI asrda masofaviy ta'lim insonparvarlik tamoyillariga asoslangan, integrallashgan va istiqbolli ta'lim shakli sifatida ta'lim tizimiga jadal kirib kelmoqda. Ushbu davr ta'lim jarayoniga global texnologiyalarning faol joriy etilishi bilan ham tavsiflanadi. Chunki bozor iqtisodiyoti sharoitida ta'lim tizimining rivoji xalqaro standartlarga mos ravishda takomillashtirilishini taqozo etadi.

Bugungi kunda masofaviy o'qitish dunyoning ko'plab rivojlangan mamlakatlarida keng ommalashgan qulay ta'lim shakli sifatida samarali qo'llanilmoqda. Xususan, Finlandiyaning Oulu universiteti, Buyuk Britaniyaning London Metropolitan universiteti, Gollandiyaning Fontys universiteti hamda Janubiy

Koreyada masofaviy ta'lim texnologiyalari keng joriy etilgan bo'lib, ular talabalarning bilim va ko'nikmalarini rivojlantirish, shuningdek, turli soha mutaxassislarining malakasini oshirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Texnologik asrning shiddat bilan rivojlanib borayotgan bir paytida, bu rivojlanish hayotning barcha jabhalariga, shuningdek ta'lim tizimiga ham o'z ta'sirini ko'rsatmoqda. Ta'limning texnologik vositalar yordamida yanada mukammallashtirilishi uning o'rganilish va o'qitish jarayonini yanada oson va qiziqarli qila oladi. Chunki bugungi kunda axborot kommunikatsiya vositalari yordamida ingliz tilini o'rganish va yoki o'rgatish jarayoni eng ommabop jarayonlardandir. Sababi, texnologik vositalarning berayotgan keng qamrovli imkoniyatlari tillarning o'rganilish jarayonini tezlashtiradi.

Masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida ingliz tili o'qitishning yanada mukammallashuvi shu tilga bo'lgan ehtiyojni orttirdi desak mubolag'a bo'lmaydi.

Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalari deganda o'qitish faoliyatida foydalaniladigan elektron vositalar hamda ularni qo'llash usullarining majmui tushuniladi. Ushbu elektron vositalar apparat ta'minoti, dasturiy ta'minot va axborot resurslaridan iborat bo'lib, ularning qo'llanish tartibi va metodik ko'rsatmalari ta'limda axborot texnologiyalarining uslubiy ta'minotida bayon etiladi.

Masofaviy ta'lim esa o'qitishning insonparvar yo'nalishga ega bo'lgan shakli bo'lib, u an'anaviy ta'lim elementlari, zamonaviy pedagogik yondashuvlar hamda axborot texnologiyalaridan kompleks tarzda foydalanishga asoslanadi. Ushbu jarayonda texnik vositalar o'quv materiallarini mustaqil o'zlashtirishni ta'minlash, shuningdek, o'qituvchi va ta'lim oluvchi o'rtasida samarali muloqotni tashkil etishga xizmat qiladi. Shu bois masofaviy o'qitish kommunikatsiya hamda axborotni qayta ishlashga mo'ljallangan zamonaviy texnik vositalarga, shuningdek, sirtqi ta'limga xos bo'lgan asosiy metodlarga tayanishi lozim.

Mazkur jihatlar masofaviy ta'lim tizimini shakllantirish zaruratini yuzaga keltiradi. Masofaviy ta'lim tizimi apparat, dasturiy va metodik vositalarning murakkab majmuasidan iborat bo'lib, uning tarkibiga serverlar va ishchi stansiyalar, shaxsiy kompyuterlar, aloqa vositalari, umumiy va tarmoqli dasturiy ta'minot, lokal hamda markazlashgan axborot va bilimlar bazasini boshqarish tizimlari kiradi. Shuningdek, mazkur tizim o'rgatuvchi dasturlar, ularni yaratishga mo'ljallangan instrumental vositalar hamda audio va video texnikalar bilan ta'minlangan bo'lishi bilan xarakterlanadi.

IZLANISH VA MUHOKAMALAR

Masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitishda quyidagi usullar alohida ahamiyat kasb etadi. Ulardan biri interaktiv onlayn mashg'ulotlar bo'lib, u virtual muhitda muhokama, debat va guruhli ishlash orqali kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish demakdir. Shuningdek, Loyiha asosida o'qitish usuli talabalarni mustaqil

izlanishga undash va ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan. Flipped classroom (teskari sinf) modeli esa nazariy materialni mustaqil o'rganib, onlayn darslarda amaliy mashqlar bajarish. Markaziy maqsad bo'lgan dars usuli hisoblanadi. Xususan, avtomatlashtirilgan baholash tizimi kabilar testlar va onlayn topshiriqlar orqali bilimlarni tezkor baholash usuli hisoblanadi. Mazkur usullar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshirishga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitish jarayoni an'anaviy auditoriya mashg'ulotlaridan mazmun va shakl jihatidan sezilarli darajada farqlanadi. Ushbu ta'lim shaklida o'qitish samaradorligini ta'minlash uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interaktiv metodlar hamda axborot-kommunikatsiya vositalariga asoslangan o'ziga xos usullardan foydalanish talab etiladi. Bunda o'quvchilarning mustaqil ishlash faolligi, kommunikativ kompetensiyasi va motivatsiyasini oshirish asosiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Masofaviy ta'limda ingliz tilini o'qitishda eng samarali usullardan biri interaktiv onlayn mashg'ulotlarni tashkil etishdir. Ushbu usul virtual muhitda o'quvchilar o'rtasida faol muloqotni yo'lga qo'yish imkonini beradi. Videokonferensiya platformalari orqali tashkil etilgan muhokamalar, debatlar, rolli o'yinlar va kichik guruhlarda ishlash mashg'ulotlari o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirish, tinglab tushunish hamda fikrni erkin ifodalash ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Interaktiv mashg'ulotlar jarayonida o'qituvchi ko'proq fasilitator vazifasini bajarib, o'quvchilarning faolligini rag'batlantiradi va muloqot jarayonini boshqaradi.

Masofaviy ta'limda keng qo'llaniladigan yana bir muhim usul - loyiha asosida o'qitish metodidir. Ushbu usul o'quvchilarning mustaqil izlanish olib borish, axborotni tahlil qilish va uni amaliy faoliyatda qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ingliz tilini o'qitishda loyiha ishlari taqdimotlar tayyorlash, mavzuga oid video yoki podkastlar yaratish, virtual tadqiqotlar o'tkazish shaklida tashkil etilishi mumkin. Loyiha asosida o'qitish jarayonida o'quvchilar tilni real kommunikativ vaziyatlarda qo'llash imkoniyatiga ega bo'ladilar, bu esa ularning til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Shuningdek, masofaviy ta'limda "flipped classroom" (teskari sinf) modeli alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu modelga ko'ra, o'quvchilar nazariy materiallarni darsdan oldin mustaqil ravishda video ma'ruzalar, elektron darsliklar yoki matnli resurslar orqali o'zlashtiradilar. Onlayn mashg'ulotlar esa asosan amaliy topshiriqlar, muhokamalar va til mashqlarini bajarishga yo'naltiriladi. Natijada dars vaqti yanada samarali tashkil etilib, o'quvchilarning faol ishtiroki ta'minlanadi. Teskari sinf modeli masofaviy ta'lim sharoitida individual yondashuvni kuchaytirishga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'lim jarayonida ingliz tilini o'qitishda avtomatlashtirilgan baholash tizimlaridan foydalanish ham muhim ahamiyatga ega. Onlayn testlar, interaktiv topshiriqlar, elektron portfoliolar orqali o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini tezkor

va xolis baholash imkoniyati yaratiladi. Bunday baholash tizimlari o'quvchilarga o'z bilim darajasini mustaqil nazorat qilish imkonini berib, ularning mas'uliyatini oshiradi. Shu bilan birga, o'qituvchiga o'quvchilarning individual yutuq va kamchiliklarini aniqlashda qulaylik yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitishda qo'llaniladigan interaktiv onlayn mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, teskari sinf modeli hamda avtomatlashtirilgan baholash tizimlari ta'lim samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu usullar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini kuchaytirib, ularning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

XULOSA

Mazkur maqolada masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida ingliz tilini o'qitish jarayonining o'ziga xos usullari ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim tizimiga jadal joriy etilishi ingliz tilini o'qitish jarayonini yanada moslashuvchan, interaktiv va samarali tashkil etish imkonini bermoqda. Masofaviy ta'lim sharoitida o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalari rivojlanib, ularning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda.

Tadqiqot davomida aniqlanganki, masofaviy ta'limda ingliz tilini o'qitishda interaktiv onlayn mashg'ulotlar, loyiha asosida o'qitish, "flipped classroom" (teskari sinf) modeli hamda avtomatlashtirilgan baholash tizimlari alohida ahamiyat kasb etadi. Ushbu usullar o'quvchilarning til o'rganishga bo'lgan qiziqishi va motivatsiyasini oshirib, bilimlarni mustahkamlash va amaliy nutq ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, multimedia vositalaridan foydalanish tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarini shakllantirishda yuqori samaradorlikni ta'minlaydi.

Shuningdek, masofaviy ta'lim tizimining samarali faoliyat yuritishi apparat, dasturiy va metodik ta'minotning uyg'unligiga bog'liq ekanligi aniqlandi. O'qituvchining raqamli kompetensiyasi, o'quv materiallarining sifatli ishlab chiqilishi hamda baholash jarayonining shaffof tashkil etilishi masofaviy ta'limning muvaffaqiyatli amalga oshirilishida muhim omil hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, masofaviy ta'lim texnologiyalari yordamida ingliz tilini o'qitish zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, u ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil va ijodiy fikrlashini rivojlantirish hamda xalqaro ta'lim standartlariga mos kadrlar tayyorlashda muhim ahamiyatga ega. Kelgusida masofaviy ta'lim imkoniyatlarini yanada kengaytirish, metodik ta'minotni takomillashtirish va innovatsion pedagogik yondashuvlarni amaliyotga joriy etish ingliz tili ta'limi samaradorligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Harmer J. *How to Teach English*. - London: Longman, 2015.
2. Richards J.C., Rodgers T.S. *Approaches and Methods in Language Teaching*. - Cambridge: CUP, 2014.
3. Bates A.W. *Teaching in a Digital Age*. - Vancouver: BCcampus, 2019.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonuni. - Toshkent, 2020.
5. Ally M. *Foundations of Educational Theory for Online Learning*. - Athabasca University, 2018.
6. Marhabo, M. (2023). Means of Modality in Linguistics as A Universal Linguistic Event. *International Journal on Integrated Education*, 5(4), 131-136.
7. Marhabo, M. (2022). DEVELOPMENT OF THE CATEGORY OF MODALITY IN PHILOLOGY AND THEIR COMPARATIVE ANALYSIS. *CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES*, 3(01), 40-45.
8. Marhaboxon, M. (2025). Intercultural Communication and Linguo-Cultural Specificity in Film Texts: Uzbek and Western Cinematography. *Advances in Science and Education*, 1(5), 16-18.
9. Marhabo, M. (2023). HOW DOES A PERSON BECOME MULTILINGUAL?. *QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 209-212.
10. Marhabo, M. (2023). NEEDS ANALYSIS AS A MAIN PHASE FOR DESIGNING ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES (ESP) COURSE. *QO ‘QON UNIVERSITETI XABARNOMASI*, 9, 213-216.